

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 22.

V Ljubljani, četrtek dne 9. avgusta 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Še vedno po izhojenih potih.

Do sita so nas napitali zadnje tedne s poročili o političnem „položaju“ in prav enaka igra se je odigravala kakor v predvojni dobi. Vlada je nekaj tednov sem podobna zopet tistemu starcu, ki sedi na strehi, a si ne zna pomagati. „Nepolitični“ Seidler — kakor je zatrjeval ob začetku svojega ministirovanja — je konferiral s strankami, da zlepi delovno večino v parlamentu, da zagotovi proračun in nekatere predloge. S strankami so konferirali prav na enak način, kakor so mešetarili zadnje desetletje pred vojno: Ponujajo portfelje, računajo na častihlepnost vodilnih parlamentarcev in upajo tako, da zavežejo njihove stranke vsaj za nekaj časa vladi. Danes še ne vemo, če se posreči ta poizkus z obrabljenimi sredstvi. Če se posreči, tedaj je pričakovati kolikor toliko mirno jesensko zasedanje parlamenta, dovolitev novega proračuna in odobritev novih zakonskih predlogov, predvsem davčnih.

Ali po tej poti ne pridemo nikdar do rešitve avstrijskega problema. Vse kaže, da hočejo pridobiti na visokih mestih zopet nekaj časa, da hočejo počakati razvoj zunanje politične dogodkov in morda pričakujejo tudi, da pride do popolnega razsula v nekaterih narodnih zvezah. Razdor proti predvsem Čehom in Poljakom. Če se strnejo zveze teh dveh narodov še močnejše, ali pa se razcepijo popolnoma, to se ne odloči v

političnih posvetovanjih, temveč na bojiščih. Da vlada še sedaj ne uvideva očitne zveze med notranjo in zunanjo politiko, to je najtehtnejši vzrok, da ne pridemo iz kriz, tudi če sestavi Seidler še tako imeniten kabinet. Zunanji minister, grof Czernin, tudi še vedno ni v stanu, da bi jasno spoznal zveze, vse preveč je navezan na direktive iz Berlina. To se kaže jasno pri poljskem vprašanju. Morda se odločijo Poljaki, da vstopijo v delovno večino, če nadomeste v Galiciji vojaško upravo s civilno, če dobe nekatere gospodarske zahteve izpolnjene. Ali z vsem tem še ni rešeno gališko vprašanje. Poljski klub je danes vse drugačna politična tvorba kakor je bil pred vojno. V klasični dobi poljske politike so vladali v klubu skoraj izključno le konservativci. Pozneje je dobil Poljski klub novo lice, ko so postajali radikalno nacionalni elementi in ljudska stranka močnejši. Danes pa je očitno, da obvladujejo Poljski klub socialni demokratje, ki so vstopili v klub šele med vojno. Daszynski s svojim strastnim temperamentom in svojo močjo nad masami nima v Poljskem klubu, kjer je veliko dobrih diplomatičnih glav, enakovrednega protiteža, da bi ostal klub v ravnesju. To se je jasno pokazalo pri krakovskih demonstracijah. Tudi če obvelja Daszynskijev predlog, da se razdruži Poljski klub v „Zvezo poljskih strank“ in izstopijo socialni demokratje iz kluba, ostane vpliv socialnih demokratov na potek poljske politike še vedno najmočnejši, ker imajo ti za seboj mase. In sicer ne le proletarskih mas, temveč za njimi gre tudi intelektualna buržvazija, ker zastopajo poljski socialni demokratje najdalekosežnejše zahteve narodnega ujedinjenja.

Pametna rešitev poljskega vprašanja je največje važnosti za notranje politični razvoj v Avstriji. Če ostane poljsko vprašanje nerešeno, postanejo vsa druga narodnostna vprašanja v monarhiji usodnega pomena zanj. Rešitev poljskega vprašanja na tak

način, kakor je v cesarski proklamaciji od lanskega novembra, je neizvedljiva. Ali do tega spoznanja, kljub zadnjim dogodkom v Varšavi, še niso prišli ne na Dunaju, ne v Berlinu. Za Berlin in Dunaj, ki se še vedno oklepata konservativnih sil in ki ne moreta kreniti z izhojenih potov na demokratično stran, bo velikega pomena, kako se odločita v poljskem vprašanju.

O naših narodnih problemih.

VII.

Vsak nov tehnični izum poviša obrtno ali pa industrijsko produkcijo in zniža število delavcev v dotičnem obratu. Strojno delo je človeka ponižalo. Pri ročnem delu je bil človek gibalo orodja. Razum in ročna spretnost sta ga usposobila za producenta. Pri strojnem delu pa mora človek slediti gibanju stroja; po njem se mora ravnati; streči mu mora. Zato so človeške žrtve pri strojnem delu večje, nego so bile pri ročnem delu. Število pri strojnem delu ponesrečenih narašča, kar dokazuje statistika zavarovalnic za delavske nezgode. Strojno delo je bilo že spočetka konkurent delavcu, ki ga je vedno večja tehnična popolnost strojev odpirala z delavskega prostora. Poleg tega se v obratih namesto mož namešča ženske, namesto odraslih otroke, ki so cenejša delavna moč. Primer iz novejšega časa nam pojasni ta proces. V avstrijskih tobačnih tovarnah se je leta 1900 izdelalo 3.101.120.900 cigaret. To delo je opravilo 8401 oseb. Med tem se je obrat tehnično popolnil, v produkcijo je bil uveden nov stroj. L. 1908 se je izdelalo že 5.238.097.620 cigaret. In glej, za to delo je zadoščalo 6636 oseb, cigaret pa se je napravilo 2.136.976.720 v e č kot leta 1900. Zgradba panamskega prekopa nam je učinke tehnič-

LISTEK.

Umetniška

propaganda.

(Konec.)

Zdaj pa se nam bliža čas, ko nastopi sodni dan za evropske narode — in sodnik ne bo Bog Oče; sodnik bo hujši, brezobzirnejši in neusmiljennejši, sodnik bo — človek, sozemljan in sovrstnik. Takrat pri me tudi naš slovenski narod svoje voditelje trebušnike za ovratnike: — Kam ste mi zapravili moje duševno bogastvo, mojo modrost in mojo lepoto, mojo umetnost? Ali naj grem tekmovat samo kot poljedelec, kot neroden branjevec, kot še nerodnejši politik?

Propaganda za umetnost! — Enajsta ura je odbila — zadnji čas, da zbere narod svoje sile in se razmahne, kakor mu je dano in kakor so obetali njegovi sokolci,

ki so vzletavali visoko, pa so si vedno polomili krila ob žicah kletk duševnega in političnega suženjstva. A še je sokoličev, ki bi letali navzgor — in zarja svobode nam sije skozi omrežje... kje ste knezi naroda, da dvignete bandero propagande? —

Združena Slovenija v okvirju širše domovine Jugoslavije — je danes geslo. Slovenec brat med brati, enakovreden in enakopraven — je danes geslo. Čim močnejši je posameznik, tem močnejša je tudi skupina; čim močnejša je Slovenija, tem močnejša tudi — Jugoslavija. — Pripraviti je treba narod, da pride kakor ženin na ženitovanje. Zunanje in notranje očiščenje mu je potrebno; izpoved, kes, pokoro in obhajilo naj opravi, predno se napoti. Prazniško se naj obleče, da bo sijajno zlikan — z „belo krizantemo“ v gumbnici. Zavedati se mora svoje mladeniške moči in svoje lepote; z lic mu morajo odsevati ponos, pogum, dobrota njegovega srca; iz oči mu naj žari modrost njegove duše, njegovo umetniško bogastvo!

A kje so oče, kje so mati, da ženina opremijo in odpravijo? Če mu niso oče

očim, mati mačeha, se spomnijo še ob enajsti uri, kaj so dolžni narodu...

Kranjski deželni odbor — najvišja slovenska avtonomna oblast — je zatri narodu gledališče. Kdo mu ga da nazaj? — Vstanite in napnite vse svoje sile, potegnite na vse kriplje, da mu ga zopet ustvarite! Kako klaverno bi se postavili Slovenci, ko bi prišli k mednarodnemu tehtanju brez umetniškega hrama, brez templja muz, brez gledališča! —

Ljubljana — druga slovenska avtonomna oblast — se pripravlja, da otvori galerijo slik. In vendar — velik del njene zbirke skoraj ni za javnost; a tudi boljši del ne dosega niti zdaleč višine in vrhuncev naše sodobne oblikoslovne umetnosti. Ali ni pomoči — ob enajsti uri? —

Katera naših avtonomnih oblasti bi nam mogla ob enajsti uri preskrbeti album domovinskih slik od slovenskih umetnikov? — Ljubljana zase, dežela zase; obedve skupaj za Primorsko, Štajersko, Koroško in druge mejne pokrajine...

Propaganda za umetnost, kje si? —

z. r.

nega napredka posebno jasno predočila. Parne lopate, ki so jih tam uporabljali, so premetale na mesec 623.700 kubičnih metrov zemlje. Vzemimo, da prekoplje en delavec v osmih urah 4-6 kubičnih metrov zemlje; v tem primeru bi bilo za delo, ki so ga opravile parne lopate, potrebnih 5460 krepkih in zdravih mož. Pri parnih lopatah pa je bilo zaposlenih zgolj — 298 delavcev. Tehnični napredek ustvarja na ta način takozvano „industrijsko rezervno armado“, to je množi število tistih, ki ne najdejo dela, ki so produktivno odveč. Časih kak nov tehnični izum izloči kar celo stroko iz produkcije in vzame v njej zaposlenim vsakdanji kruh, takorekoč čez noč.

Te brezposelne čete s svojimi ponudbami znižujejo veljavne mezde, s svojo konkurenco silijo zaposlene delavce, da ostanejo mirni in zadovoljni do skrajne mere.

Vedno bolj se uveljavljajo strojno delo je gospodarsko življenje tudi na kmetih preobrazilo. Domalega uničena domača obrt, nezadostna poljedelska produkcija in pa uvedba strojev tudi v kmetijsko delo — vse to ima za posledico, da se prebivalstvo seli z dežele v mesta in obrtna središča. Število prebivalstva na deželi pada. Industrijski način proizvodnje je tudi v kmetijstvu samem izzval preobrate. Surovo maslo se na primer dandanes stépa v mlekarini, in ne več na domu. Industrija izdeluje tudi razne sirovine, ki jih je nekdanj prodajal kmetovalec. Kemična industrija vsaj deloma nadomešča nekatere poljedelske produkte. Električna izpodriva živino, vodovodi olajšujejo domače kmetijsko delo, kosilni in mlatični stroji delajo brez koscev in mlatičev. Prilike zaslužka je na deželi vedno manj. Ker so tudi obrtna in industrijska podjetja doma šibka, prenapolnena in oblegana od delavskih ponudnikov, se je slovenska „industrijska rezervna armada“ namerila v daljno tujino; predvsem se seli v Ameriko, deželo klasičnega kapitalizma, kjer so mezdne razmere boljše nego doma, kjer pa je tudi izkoriščanje delovne moči hujše in brezobzirnejše kakor v domovini.

Ameriška statistika navaja, da se je 1842 priselilo v Zedinjene države ameriške nad 100.000 ljudi. V letu 1907 so našli evropskih priseljencev 1.285.349. Od let 1873—1908 se je izselilo iz Evrope v Ameriko 17.700.000 ljudi. Samo mi, majhen narod, imamo tam nad 100.000 svojih ljudi, dokaz, kako nevzdržne so naše domače razmere. Ljudstvo hodi za kruhom; v gospodarskem pogledu je nekakšna žoga, ki skače kakor jo suje kapital. Po vsem svetu so Slovenci raztreseni; najdeš jih povsod, kjer se težko in trdo dela. S svojim delom ustvarjajo bogastva, ki prehajajo v last posameznih kapitalistov, sami pa ostajajo revni in bedni.

Še nobena doba nam ni požrla toliko ljudi in nas ekonomsko tako potlačila kakor nas je prva razvojna doba kapitalizma. Socialno in moralno nas je preobrazila. Vrste našega ljudstva so se zredčile, kar nam zgovorno dokazuje ljudska štetja. Socialnemu in ekonomskemu propadanju se je pridružilo še narodno zatiranje, ki nam ni dopuščalo, da bi se mogli dovolj krepko razvijati. Iztrgalo nam je na tisoče ljudi, našo gospodarsko revščino je povečalo do skrajne mere. Tako nas je hotelo tudi kulturno popolnoma zatreti. Svetovna vojna nas je našla uboge in majhne; zato nas je okrtila še bolj, kakor bi nas bila sicer.

V tej dobi tuge in bede je hodil po slovenski zemlji idealist, ki je nosil pokonci glavo. V njem je bila vera. To je bil naš kulturni delavec.

As.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Politični pregled.

— **Jugoslovanski klub odklanja vstop v vlado in delovno večino.** O seji parlamentarne komisije Jugoslovanskega kluba je izdano sledeče poročilo: Načelnik kluba poroča obširno o trudu ministrskega predsednika dr. Seidlerja, da bi sestavil parlamentarni kabinet. Sporazumno izjavlja parlamentarna komisija Jugoslovanskega kluba, da bi podpiral Jugoslovanski klub le ono vlado, ki bi sprejela v svoj program izjavo kluba z dne 30. maja. Upostavitve narodnostne avtonomije v kronovinskih mejah ne odgovarja stališču Jugoslovancev. Razen tega so pa absolutistični režim v Bosni in Hercegovini, še vedno obstoječi sistem tuje nacionalne nadvlade in iz te izviraajoče zatiranje Jugoslovancev še vedno nepremostljive zapreke za sodelovanje Jugoslovancev v delovni večini. Dr. Korošec je poročal nato o praških dogodkih. Parlamentarna komisija obžaluje napade in sumničenja v nekaterih čeških listih napram zastopnikom Jugoslovanskega kluba in konstatira, da ti dogodki niso prav nič izpremenili dosedanjih odnosov med Jugoslovanskim klubom in Češkim svazom. Seje sta se udeležila tudi bivši predsednik bosanskega sabora dr. Sumarić in dr. Dimović. Predsednik kluba je bil večeraj pri ministrskemu predsedniku dr. Seidlerju, da mu sporoči sklepe kluba.

— **Zahteve bosanskih in hercegovinskih muslimanov.** Dr. Basagić in šerif Arnavtović, zastopnika bosanskih in hercegovinskih muslimanov, zahtevata od vlad na Dunaju in v Budimpešti sledeče: 1. Zopetno upostavitve ustave, sklicanje razpuščenega sabora; 2. obligatorično rešitev agrarnega vprašanja; 3. avtonomijo Bosne in Hercegovine. Izrekla sta se baje proti priklonitvi Bosne in Hercegovine jugoslovanskim deželam.

— **Poljaki ne vstopijo v kabinet.** Na posvetovanjih Poljskega kluba v Krakovu je bilo sklenjeno, da ne odpošlje klub svojih zastopnikov v vlado, ker smatra upostavitve parlamentarnega kabineta v sedanjem trenutku za nerelno. Od novega uradniškega kabineta zahteva, da izpolni zahteve Poljakov, ki so jih bili predložili že prejšnji vladi. Vladi bo podpiral klub, če izpolni njegove zahteve.

— **Češki svaz.** Predsednik Češkega svaza posl. Staněk je bil 31. julija skupno z dr. Šmeralom pri ministrskem predsedniku, ki je pozval svaz, naj odpošlje svoje zastopnike v kabinet. Dr. Seidler je povedal sledeči program nove vlade: Izvedba nacionalne avtonomije na temelju samodoločevanja narodov. Staněk in Šmeral sta odklonila ponudbo.

— **Justični odsek** je imel sejo v ponedeljek. Poročevalec Dr. Ofner je obširno poročal o sklepih gosposke zbornice glede porotnih sodišč in vojnega sodstva za civilne osebe v krajih, kjer so ustavila civilna sodišča svoje delovanje. Gosposka zbornica je bila tozadevne sklepe poslanske zbornice izpremenila, ker je bila zelo dovzetna za Schauerjeve nauke. Na predlog dr. Ofnerja je zavrnil odsek vse izpreminjevalne predloge gosposke zbornice in iznova sprejel sklepe poslanske zbornice.

— **„Neodvisnost“ sodnikov.** Na seji justičnega odseka je prečital češki poslanec dr. Franta sledeči ukaz ministrstva za deželno brambo z dne 26. oktobra 1914: Pri obsodbah civilnih oseb zaradi kaznivih dejanj naznačenih v § 2 ces. naredbe z dne 25. julija 1914, D. Z. 156, se ima z ozirom na časovne razmere postopati z največjo strogostjo. Ker se je pa opazila pri domobranskem divizijskem sodišču v Pragi nasprotna praksa, nalaga se v zmislu § 7 D. B. D — 5 vojaškim pravdnikom, naj v danem slučaju brezpogojno uporabijo pravico vzklica. Ako bi pa bile še nadalje izdane premile sodbe, se poskrbi za remeduro s premeščenjem justič-

nih častnikov vojaškega pravdnistva in — sodišča. Georgi s. r.

— **Iz življenja češkega časnika.** Med mnogimi drugimi slovanskimi časnikarji je bil kmalu po izbruhu vojne interniran tudi urednik pozneje ustavljenega češkega naročno-socijalnega dnevnika „Češke Slovo“ Emil Špatny v taborišču Göllersdorf pri Dunaju, odkoder so ga spravili pred dunajsko vojaško sodišče zaradi zločina veleizdaje in obsodili na 14 let težke ječe. Kako je prišlo do tega in kako se je Špatnemu, ki je sedaj pomiloščen, v ječi godilo, pripovedujejo češki listi. Povodom petstoletnice smrti Jana Husa so priredili interniranci v Göllersdorfu skromno slavlje, pri katerem se je v češkem in italijanskem jeziku govorilo o pomenu konstantinskega mučenika. Tretji dan po slavnosti je neki Dawidowski ovadil Špatnega, da je govoril prepovedane reči. Špatnega so odpeljali v dunajsko vojaško sodišče, kjer so ga pod najstrožjo stražo zaprli v celico z napisom: Samo za opasne zločince. V oktobru 1915 se je vršila glavna razprava, ki jo je vodil nadporočnik König. Zaman je obtoženec zanikal, da se ni izjavil tako, kakor je trdil denunciant. Ugotovljeno je bilo, da zna Dawidowski sicer poljsko, ne pa češko, da ne zna stenografirati, da je ovadbo sestavil šele tri dni po omenjenem slavlju, da je bil zaradi goljufije že dvakrat obsojen v 3 in 2 in polletno ječo, da je bil šestkrat v preiskavi zaradi špionaže, v kateri je pa sam priznal, da je bil podkupljen od neke tuje države. Zdravniki so povrh konstatirali, da je Dawidowski patološki lažnivec. Vse ni nič pomagalo. Vojaško sodišče je verjelo njemu in ne razbremenilnim pričam (eden višji uradnik c. kr. drž. železnic, en profesor, en učitelj in trije žurnalisti), ki so kategorično trdile, da Špatny inkriminiranih besed sploh ni govoril. Sodišče je prešlo preko izpovedi teh prič z motivacijo, „da so notorični sovražniki Avstrije“ ter je obsodilo Špatnega na 14 let. Vrhovno vojaško sodišče je, opirajoč se zopet le na pričevanje Dawidowskega, ničnostno pritožbo odbilo, kazen pa znižalo na 12 let. Pričevanje Dawidowskega je podpiral neki natak Janny, o katerem je pozneje Špatnega zastopnik dognal, da pri Husovi slavnosti sploh ni bil navzoč in da je torej po krivem pričal. Prošnja za revizijo procesa je bila od vojaškega sodišča izročena v poročevanje istemu nadporočniku Königju, ki je vodil prvi proces proti Špatnemu. Prošnja je bila odklonjena, akoravno sta dve priči potrdili, da sta z Jannyem v kritičnem času kuhali v drugem delu poslopja večerjo. Urednika Špatnega so odpeljali v Möllersdorf ter ga tam zaprli v kamenito celico, ki je bila nizka, mokra, imela kamenita tla in se sploh ni dala kuriti. V enakih celicah, najstrožje izolirani medsebojno in od ostalih kaznjencev, je bilo v Möllersdorfu zaprtih tudi 5 izmed sarajevskih atentatorjev. Trije izmed njih so med tem že umrli...

— **Lenin v Nemčiji?** Peterburški poročevalec „Stampe“ brzojavlja, da je pobegnil Lenin v Kronstadt in od tam s pomočjo mornarjev v Stockholm. Iz Stockholma je baje odšel v Nemčijo.

— **Novi kabinet na Ruskem.** Kerenškij ostane ministrski predsednik in obenem je vojni in mornariški minister, Sawinkov postane ravnatelj vojnega ministrstva, Lebedev ravnatelj mornariškega ministrstva, Nekrasov ostane finančni minister in podpredsednik ministrskega sveta, Tereščenko ostane minister za zunanje zadeve.

— **Ententne države in konferenca v Stockholmu.** „Vossische Zeitung“ poroča, da ententne države ne izpostavijo delegatom za stockholmsko konferenco potnih listov.

— **Kitajska napove Avstro-Ogrski in Nemčiji vojno.** Kitajski predsednik je odobril soglasni sklep kabineta, da napove Kitajska Avstro-Ogrski in Nemčiji vojno.

Dnevne beležke.

— **Plačilo v nebesih.** V neki ljubljanski tovarni, ki je znana, da plačuje svoje delavstvo skrajno slabo, so iznašli poseben način povišanja mezd. Če pride delavka ali delavec k delovodji in prosi za povišanje, tedaj dobi odgovor: „Le pridno delajte, boste imeli pa v nebesih zasluženo“. To je predrznost brez primere. Zakaj ne bi veljalo to načelo tudi za podjetnikov profit? Čemu grabi tukaj zaklade, naj počaka na plačilo v nebesih. Delavstvo v tej tovarni ne pride prej do boljših mezd, dokler se ne organizira. Le skupen nastop delavstva pripomore do plačila že na tem svetu.

— **Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske** od 29. julija do 4. avgusta: Novorojencev 15, umrlo 32 oseb, 16 domačinov in 16 tujcev. Vsled jetike je umrlo 9 oseb, med njimi 4 tujci. Na tifusu je zbolelo 86 vojakov, na griži 84 vojakov in 1 domačin na difteriji.

— **V deželni gledališču** nastopita v petek gđ. Mira Korošec, primadona iz Zagreba in g. Robert Primožič, baritonist iz Zagreba. Pričetek opernega večera je v petek ob pol devetih zvečer. Predprodaja vstopnic danes in jutri od 10. do 12. in od 4. do 8. Spored koncerta: I. del; Leoncavallo: Prolog iz opere „Bajazzo“, poje g. Robert Primožič. — Slovenske pesmi, poje gđ. Mira Korošec. — Mayerbeer: „Dinorah“, romanca, poje g. Robert Primožič. — Zajc: Dvospev iz opere „Zrinjski“, pojeta gđ. Mira Korošec in g. Robert Primožič. — Odmor. — II. del: Puccini: Romanca iz opere „Tosca“, poje g. Robert Primožič. — Saint-Saens: arija iz opere Samson in Dalila, poje gđ. Mira Korošec. — Čajkovski: arija iz opere „Pikova dama“, poje g. Robert Primožič. — Čajkovski: arija „Tatjana“ iz „Onjegina“, poje gđ. Mira Korošec. — Zajc: Romanca iz opere „Zrinjski“, poje g. Robert Primožič.

— **Beda železničarjev na Krasu.** Od železničarjev na Krasu smo prejeli sledeči dopis: Vedno čitamo v časopisih o razdelitvi prekajenega mesa po 6-40 K in govejega po nižani ceni po 2 K za kg seveda v Ljubljani. Srečni ljudje! Vendar nekaj dobe, ne zavidamo jim. Ali žal, mi ubogi železničarji tu doli na tem ubogem Krasu pa nismo deležni nobenih „nižanih cen“, da bi mogli potolažiti vsaj kdaj naše prazne želodce, da bi vsaj enkrat ali dvakrat na teden dobili nekoliko mesa. Od železničarske aprovizacije v Ljubljani dobivamo do sedaj na osebo za 30 dni beri in reci 6 kg različne moke in to je vsa preskrba za 30 dni, izključeno pa ni, in to največkrat, da pride še to z zamudo s 3 do 6 dnevi. Ali nismo vredni tudi mi, da bi bili deležni enake akcije in dobivali meso po nižani ceni? Ali nismo tudi mi državljani, ki opravljamo težko, skupnosti v korist, jako naporno službo? Samoobsebi umevno je, da s 6 kg se ni mogoče preživljati 30 dni, zato smo primorani, da prosjamo kakor ubogi berači okoli ljudi in ostanemo še največkrat brez vsakega živeža, zato pa tudi moralno propadamo in naše moči rapidno pešajo. Prav hvaležni bi bili železničarji na progovzdrževalni sekciji sv. Peter, ako bi nam merodajni činitelji napravili aprovizacijo za meso po nižani ceni. Večkrat nam je že poslala sekcija avizo, da ima to in ono, kakor n. pr. fižol za seme, koruzo in kašo, kakor tudi otrobe za krmljenje prešičev, ali naročenega ni in ni od nikjer. To se pravi iz uslužbenecv norčevati, zakaj če razglase, da imajo, zakaj nam tudi ne dajo, kar naročimo. — Danes je 7. avgusta, a še vedno nismo dobili moke, čeprav bi jo morali pravilno dobiti že 4. avgusta.

— **Enim preveč, drugim premalo.** V občini Vremski Britof so razdeljevali 2. t. m. moko in sicer brez razlike vsakomur po 6 kg, tudi kmetom, ki so sami pridelali po

40 do 50 stotov pšenice in rži in imajo seveda še druga živila.

— **Oproščanje črnovojnikov.** Vojno ministrstvo je pooblastilo politične oblasti, da smejo črnovojnikom, ki so vložili prošnje za oprostitev od črnovojniške službe, dovoljevati 6 tednov, da čaka na rešitev prošnje na svojem mestu, v izjemnih slučajih pa še 4 tedne. To določilo je bilo veljavno že pred kontrolno akcijo ter je veljavno tudi po kontrolni akciji, toda ministrstvo odločno zahteva, da se čakalne pravice na prošnje vložene neposredno pred potekom oprostitve, ne dovoljuje. Kdor prosi za podaljšanje oprostitve, naj prosi več tednov, vsaj pa 14 dni pred potekom oprostitve.

— **Število otrok na slovenskih ljudskih šolah v Trstu** je: Na Ciril Metodovih šolah 1968, na občinskih šolah 4666, skupaj 6634, od teh je 6616 Slovencev.

Presojevalnice cen.

II.

V Novem mestu je sestavljena presojevalnica tako - le: Predsednik: c. kr. sodni nadsvetnik v p. Ivan Škerlj, namestnika: Anton Pöll pl. Föhrenau, c. in kr. polkovnik v p., Anton Bergmann, lekarnar v Novem mestu.

Člani: 1. Oblak Anton, župnik v Št. Lovrencu; 2. Josip Zirc, župan v Kandiji; 3. Skalický Bohuslav, vinarski nadzornik iz Novega mesta; 4. Julij Kobé; 5. Urban Horvat; 6. Adolf Pauser — vsi trgovci v Novem mestu; 7. Schädinger Rudolf, gozdarski svetnik v Kočevju; 8. Karl Tavčar, nadupravitelj v Krškem; 9. Karl Kumar, strokovni učitelj v Krškem; 10. Ivan Koklič, gostilničar v Novem mestu; 11. Vukšinič Davorin, upravnik nemškega viteškega reda v Metliki; 12. Zupančič Franc, kopač v Kočevju.

V okrožju novomeškega sodišča teče železnica do Kočevja in preko Novega mesta do Bubnarcev, v Kočevju je rudnik itd. Glasom šš naredbe je prevzeti v presojevalnico cen tudi dva zastopnika delavcev. Tu vidimo le enega, da bi se med železničarji lahko našlo gotovo še enega, da bi se saj naredbi — ustreglo. V Kočevju obstojita dalje dve konsumni društvi pod imenom „Allgemeiner Einkaufsverein für Landwirte, Gewerbetreibende und Beamte“ ter „Gottscheer Bergwerkskonsumverein“ — v Ribnici je velika skupina organiziranih konsumentov — ali zastopnikov teh organizacij ni v presojevalnici cen, četudi naredba pravi, da je pozvati organizacije konsumentov v svrhu predlaganja kandidatov.

Zakaj navajamo to? Žato, ker naj tvorijo presojevalnice ono instanco, ki naj govori važno besedo pri nižanju cen. Kdo je v glavnem interesiran pri tem? Mar trgovci, poljedelci, lastniki ali upravitelji gozdov in domen, gostilničarji? Klasičen član presojevalnice je n. pr. g. župnik Oblak iz Št. Lovrenca. — Zastopnikov konsumentov ima biti šest — preglejmo listo presojevalnice v Novem mestu in kaj najdemo? Komaj tri: 1. uradnik, 1. učitelj in 1. delavec.

Predsednik presojevalnice se ravna po mnenju večine...

Tudi presojevalnica v Ljubljani ni sestavljena v zmislu naredbe. So 4 trgovci, 1 obrtnik (zastopnik žebliarske zadrage v Kropi) in le 4 zastopniki konsumentov, to so trije predsedniki konsumnih društev in en učitelj. Zaupnikov industrialnega delavstva ni, ker predsedniki kons. društev so vzeti na predlog organizacij konsumentov — po predlogu strokovnih delavskih organizacij se ni imenovalo nikogar, ker se jih ni vprašalo.

Po našem mnenju bi morala c. kr. dež. vlada obe presojevalnici reorganizirati: Izločiti one elemente, ki jih je

preveč ter imenovati one, ki jih ni. V presojevalnico cen v Ljubljani spadata še dva, ki naj se imenujeta po predlogu strokovnih organizacij delavstva — v ono v Novem mestu še en zastopnik železničarjev ter najmanj še dva, ki naj zastopata organizirane konsumente.

Ameriški vojni dobički.

Julijska številka nujorske revije „The Masses“ prinaša članek z naslovom „Legende o ameriškem bogastvu.“ V članku je dokazano, da se zbira dozdnevno ameriško bogastvo samo v rokah nekaterih ljudi, med tem ko žive široke mase v največji bedi. Vojna je še razširila prepad med kapitalisti in proletarci. List prinaša nato pregled vojnih dobičkov nekaterih največjih ameriških tvrdk in jih primerja z dobički iz mirnih časov. Dobiček seveda ni v naših revnih kronah, temveč v dolarjih:

	Tvrdba	Čisti dobiček
	1913	1916
U. S. Steel Corp.	81,216.985	271,531.750
Ameriški plavži	9,756.540	23,232.249
Armour and Co.	6,028.197	20,000.100
Bethlem Steel Corp.	5,122.703	43,593.468
Central Leather Co.	4,905.880	15,498.635
Crucible Steel Co.	4,386.355	13,233.211
Cubren Amer. Sugar	356.887	8,235.113
Du Pont Powder Co.	4,582.075	82,107.693
Hercules Powder Co.	1,017.212	16,658.863
Phelps Dodge Corp.	7,907.710	21,974.863
Swift and Co.	9,250.000	20,456.000
Texas Oil Co.	6,663.123	13,898.861

Ta list pristavlja, da so se zvišali dobički 24 največjih severoameriških družb od leta 1914 za 500 odstotkov. V predvojni dobi je bilo v Zedinjenih državah le 60 ljudi z nadmiljonskim letnim dohodkom, a že v prvem vojnem letu jih je bilo 120.

Aprovizacija.

Cenejšega mesa ne bo več. Z Dunaja poročajo, da preneha sredi avgusta oddaja cenejšega mesa po 2 in 4 K, ker so se izboljšale razmere v prehrani vsled nove žetve in ker je treba varovati stanje živine za zimo. — Človek bi le rad vedel, kje se poznajo izboljšane razmere v prehrani vsled nove žetve.

Zamenjave blaga: Ogrska bo pošiljala žito v Nemčijo. Predsednik ogrskega prehranjevalnega urada grof Hadik sporoča, da je Ogrska sklenila svoja posvetovanja z delegati iz Nemčije glede razdelitve rumunske žetve. Ogrska odda večjo množino žita Nemčiji in dobi v zamenjavo ribe, Avstrija odstopi iz okupiranega poljskega ozemlja tudi žito Nemčiji in dobi zato sirovo maslo in sir. Rumunski žetveni pridelek si razdelita Avstrija in Ogrska.

V Gradcu dobe sladkor za vkuhanje. Graške družine do pet oseb dobe poldrugi kilogram sladkorja za vkuhanje sadja, družine z več osebami dva kilograma. Za ljubljansko prebivalstvo je tudi že dovoljen sladkor za vkuhanje, a do danes ni še nobenega obvestila. Kako dolgo naj čakamo?

Promet s svečami. Ministrska odredba ureja promet s svečami v nadrobni prodaji: Sveča s težo $\frac{1}{16}$ kg 20 vin., s težo $\frac{1}{32}$ kg 10 vin., s težo $\frac{1}{60}$ kg 5 vin.; odslej bodo le te sveče v prometu in izdeluje jih edinole vojna zveza centrale za olje. Sveče, ki nimajo te velikosti in jih imajo trgovci v zalogi, se smejo prodajati po K 3-20 za kilogram.

Razdelitev čebule na rumene C izkaznice. V četrtek, dne 9. avgusta popoldne bo razdeljevala mestna aprovizacija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa čebulo na rumene C izkaznice 40 vin. kilogram. Določa se naslednji red: od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400,

od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1201 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1401 do 1600, od pol 6. do 6. št. 1601 do 1800, od 6. do pol 7. št. 1801 do 2000, od pol 7. do 7. št. 2001 do konca. Na vsako osebo odpade pol kg čebule, vendar ne dobi nobena stranka več kot 5 kg.

Razno.

* **Eksplodizija v Krakovu.** 2. avgusta ob pol osmih zjutraj so bila municijska skladišča št. 16 in 17 pri Mogili, sedem kilometrov vzhodno od Krakova, vsled eksplozije popolnoma uničena. 48 vojakov je mrtvih, štirje so težko ranjeni, trije lahko ranjeni in trije civilisti tudi lahko ranjeni. Vsled eksplozije se je razpočilo v Krakovu na stotine šip.

* **Iz ječe v bolnišnico.** „Narodna Politika“ poroča: Iz jetniške bolnišnice karlavske kaznilnice na Štajerskem so izpustili amnestirane Jugoslovane Oskarja Tartaglio, urednika „Zastave“, Niko Bartulovića, urednika „Slobode“, učitelja Farčiča in deželnega poslanca Srzentića. Bili so v skrajno slabem stanju. Vsled slabe prehrane niso mogli več hoditi in so jih morali spraviti v bolnišnico. V kaznilnici je bila hrana skrajno revna in kaznenci so smeli kupovati iz svojih sredstev le za 3 krone na mesec kak priboljšek; pošiljanje živil kaznencem je bilo do letošnjega julija strogo prepovedano. Usoda Rusina Karpiuka v Möllersdorfu je tudi silno tragična. V januarju sta mu zmrznili obe nogi. Večkrat se je zglasil, da je bolan, a zdravnik ni hotel tega pripoznati. Ko je vendar izvojeval sprejem v bolnišnico, je bilo že prepozno. Prepeljali so ga v dunajsko garnizijsko bolnišnico, kjer so mu odrezali levo nogo nad kolonom.

* **Nenavaden vzrok samoumora.** Zaradi pomanjkanja piva je izvršilo na Bavarskem zadnji čas 11 ljudi samoumor.

* **Opasen položaj v Rumuniji.** Angleški listi javljajo, da prihajajo z rumunskega bojišča zelo vznemirljiva poročila. Med zadnjo delno ofenzivo rumunske armade se je nahajal rumunski kralj na bojišču, a se je vrnil nenadoma v Jaš na rumunski vojni svet, kjer so presojali o položaju, in izjavili, da je zelo opasen. Pečali so se z vprašanjem, če ne kaže, da bi se glede na strateške vidike umaknili še pravočasno, da se izognejo težkih, brezuspešnih izgub in da vzdrže zvezo z rumunskim krilom, ki se umika. Na strateški uspeh na zahodu ne računajo. Če se bodo Rumuni umikali, so že pripravljene angleške požigalne komisije, da se bo prepustilo sovražniku le opustošeno ozemlje.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 8. avgusta. (Koresp. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Severno Focsanijev se boreče nemške čete so razširile svoj predvčerajšnjem doseženi uspeh navzlic silnemu sovražnemu protiučinku. Proti sedmograški pričeta rumunsko-ruska razbremenilna ofenziva se je zopet izražala v več brezuspešnih posamičnih sunskih ob Putni in ob potoku Casinu. Severno od Györyö-Tölgyesa so se potatile avstro-ogrške čete več od sovražnika žilavo branjenih višin. V Bukovini in v vzhodni Galiciji je potekel včerajšnji dan razmeroma mirno.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 8. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadska skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Na flandrski bojni fronti se je stopnjeval ognjeni boj včeraj zvečer zopet do visoke ljutosti. Na obrežnem odseku so sunili Angličani ponoči po bobnajočem ognju z močnimi silami od Nieuporta proti severu in severovzhodu. V bližinskem boju so bili vrženi nazaj. Med Draaibankom severovzhodno Bixschoote in Frezenbergom je izvedel sovražnik po nastopu mraka ponovne silne delne napade na naše črte. Tudi tukaj je bil povsod zavržen z mnogimi izgubami.

V Artoisu živahno ognjeno delovanje med kanalom La Lassée in Scarpo. Angličski izvidni sunki na več odsekov te fronte so se izjalovili.

Armadska fronta nemškega prestolonaslednika.

V večernih urah je oživel ogenj vzdolž Chemina des Dames. Na vzhodnem bregu Mose je dal drzni in nanadni napad badenskih napadalnih oddelkov, ki so vdrl v močno oklopljeni gozd Caurières, precej vjetnikov.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadska skupina generalfeldmarsala princa Leopolda Bavarskega.

Nikakih večjih bojnih dejanj.

Armadska fronta generalobrista nadv. Jožefa.

V gozdni Karpatih so zasedli avstro-ogrski polki z jurišem več žilavo branjenih gorskih kop. Južno Casinului in severno samostana Lepsa so bili odbiti novi rumunski napadi.

Armadska fronta generalfeldmarsala von Mackensena.

Na prebitnem mestu v sovražne črte severno Focsanov se je vršilo besno borenje. Mi smo razširili svoj uspeh. Rusi in Romuni so izvršili močne pa brezuspešne protinapade, pri katerih je bilo po vjetnikih konstatiranih 12 sovražnih polkov.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Omnibus - Notes

je z ozirom na sedanje čase, ko je ljudstvo vseh jezikov raztreseno križem vseh avstrijskih dežel, gotovo najbolj praktična beležnica za vojake in civiliste, ker vsebuje besednjak in kratke pogovore v šestih jezikih: nemškega, madjarskega, slovenskega, češkega, poljskega in italijanskega.

Omnibus - Notes

je tisti pripomoček, s katerim se bo zamo-gel takoj vsakdo sporazumeti z ljudmi gornjih jezikov.

Cena K 1-20. Preprodajalci 25% popusta. Naroča se edinole pri tvrdki J. Stoka, Trst, ulica Molin piccolo 19.

Dobiva se v vseh knjigarnah in papirnicah.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Siška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana-Siška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič-Glince, Tržaška cesta.
6. Vič-Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela-Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadrušnike za 2.000.000 kron.

Zadrušnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.

Dispozicijski . . . K 11.750.

Bolniški . . . K 15.000.

Pogrebni . . . K 1.000.

Penzijski . . . K 6.000.

Deležni . . . K 60.000.

Vojna zveza kranjskih konzumnih zavodov in konzumnih društev

R. Z. Z. O. Z.,

Ljubljana, Franca Jožefa cesta št. 5

razpisuje s tem službo

pisarniškega ravnatelja.

Reflektanti, ki so povsem trgovsko izobraženi, naj pošljejo svoje oferte na predsedstvo

do 15. avgusta 1917.

Mazilo za lase

varstvena znamka „Netopir“

napravi g. Ana Križaj v Spodnji Siški števila 222 pri Ljubljani. Dobi se v Kolodvorski ulici 200 ali pa v trafikih pri farni cerkvi. V treh tednih prazstev najlepši lasje. Steklenica po 4 in 5 K. Pošilja se tudi po pošti. Izorno sredstvo za rast las. — **Za gotovost se jamči. — Zadostuje steklenica.** Spričevala na razpolago.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni in

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrk z rumom, citrino, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoj (zadostuje za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.